

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Niepełnosprawni intelektualnie lub psychicznie w jednostkach penitencjarnych Problem systemowy

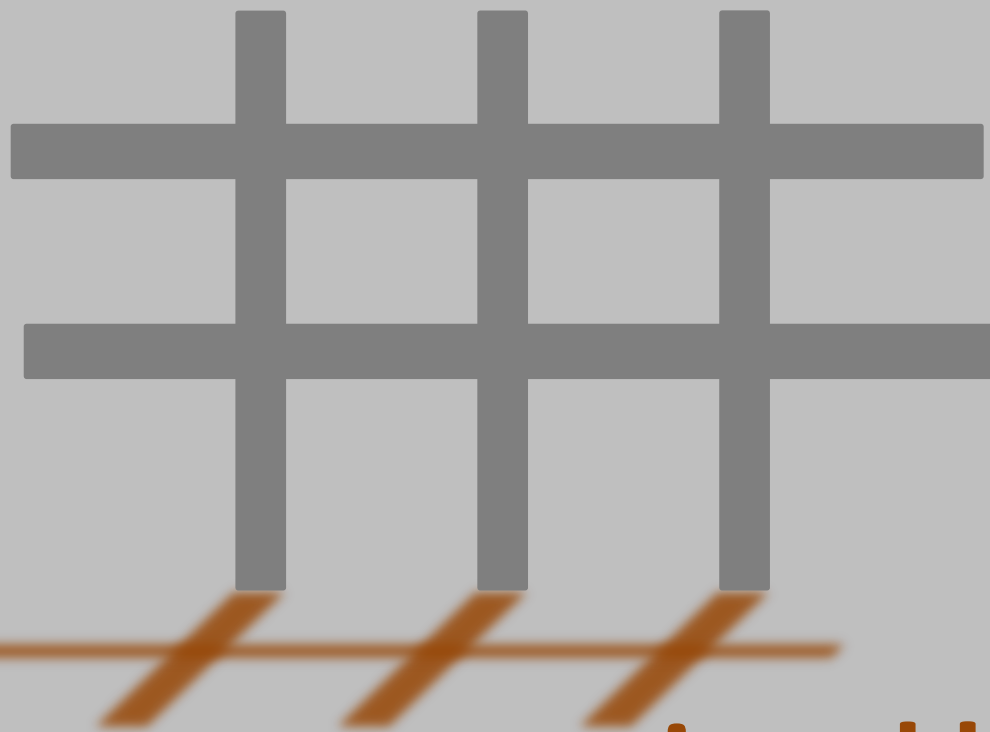
2 marca 2016 r.

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Ta sprawa zaczyna się od historii
pana Radosława Agatowskiego...

Prawo jest dla ludzi

Sprawdziliśmy, czy to wyjątek...

- spotkaliśmy się ze 100 osobami pozbawionymi wolności w 36 zakładach karnych i aresztach śledczych
- Byliśmy w dziesięciu ośrodkach diagnostycznych.
Spotkaliśmy się tam z wszystkimi skazanymi.

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Sprawdziliśmy....

Prawo jest dla ludzi

Znaleźliśmy....

- Osoby niepełnosprawne intelektualnie**
- które np. nigdy nie nauczyły czytać i pisać, nie rozumieją, gdzie są i dlaczego

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Osoby które rozumieją świat,
jak 7-8-letnie dzieci

w więzieniu...?

Prawo jest dla ludzi

Znaleźliśmy też

- Osoby niepełnosprawne psychicznie
- zachorowały w więzieniu
- chorowały przed umieszczeniem w zakładzie karnym, ale trafiły tam w czasie remisji
- wracają do zakładu po przerwie w karze, ale nikt ich nie bada

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Chory psychicznie

w więzieniu.....?

Prawo jest dla ludzi

Wiemy, że....

- Część z nich nigdy nie powinna była trafić do więzień
- Reszta powinna być traktowana w sposób szczególny

➤ **Inaczej bowiem cierpią
w sposób nieuzasadniony**

Prawo jest dla ludzi

- Nie możemy pozwolić na tak nieludzkie traktowanie.
- Nawet więźniów.

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Art. 31 par. 1 kodeksu karnego

Nie popełnia przestępstwa...

...kto, z powodu choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych, nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem.

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Dlaczego te osoby trafiają do więzień?

Bo nasz system tego nie zauważa...

Nie sprawdzamy, nie wymieniamy się informacjami, nie zaglądamy do dokumentacji, nie zastanawiamy się, co znaczy w danym przypadku „upośledzenie”, „niepełnosprawność”, prawo do renty...

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Dlaczego te osoby trafiają do więzień?

NIE zadajemy sobie pytania,
czy ten człowiek może być w więzieniu,
choć doskonale wiemy,
że nie umieścilibyśmy

w więzieniu dzieci

Prawo jest dla ludzi

Sprawca

niepełnosprawny
intelektualnie

Policja

Prokuratura

Sąd orzekający

biegli

kurator

Sąd wykonawczy

Szpital
psychiatryczny

Zakład karny

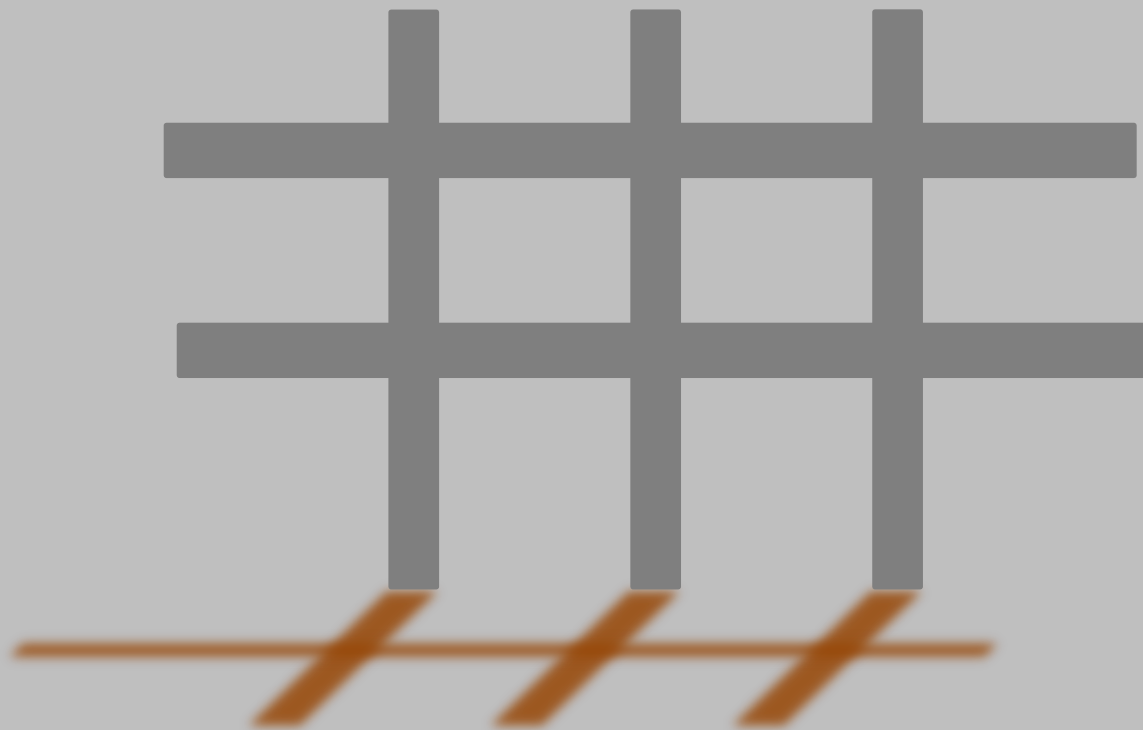
Ofiara

Szpital
psychiatryczny

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Prawo jest dla ludzi

Kto może to zmienić?

- policjanci
- prokuratorzy
- kuratorzy
- biegli psychiatrzy
- sądy
- służba więzienna
- sędziowie penitencjarni

Prawo jest dla ludzi

Policja – co może zrobić?

Policjant powinien rozpoznać sygnały świadczące o dysfunkcji intelektualnej lub psychicznej.

Powinien odnotować w dokumentacji, że są wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego i bądź intelektualnego zatrzymanego.

- To sygnał dla sądu, który wydając wyrok w trybie nakazowym nie spotyka się już z oskarżonym.

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Prokurator – co może zrobić?

Może częściej **powoływać biegłego**,
jeśli ma wątpliwości co do stanu zdrowia
psychicznego oskarżonego

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Biegli sądowi – co mogą zrobić?

Muszą pamiętać o **konsekwencjach swoich opinii**.
To dlatego muszą być one wydawane
na najwyższym poziomie profesjonalizmu

Prawo jest dla ludzi

Sąd – co może zrobić?

Zapewnić obligatoryjnego obrońcę, jeśli tylko ma podejrzenia co do stanu danej osoby. Musi to robić:

- sądząc tę osobę
- orzekając o zastępczej karze (za np. niezapłaconą grzywnę)
- decydując o przerwie w karze

Prawo jest dla ludzi

Kurator – co może zrobić?

Teraz kiedy dowiaduje się o niewykonaniu wyroku (grzywny, prac społecznie użytecznych), występuje do sądu o zamianę kary na więzienie.

- Przed złożeniem tego wniosku, musi zobaczyć tego człowieka. Nie wystarczą papiery

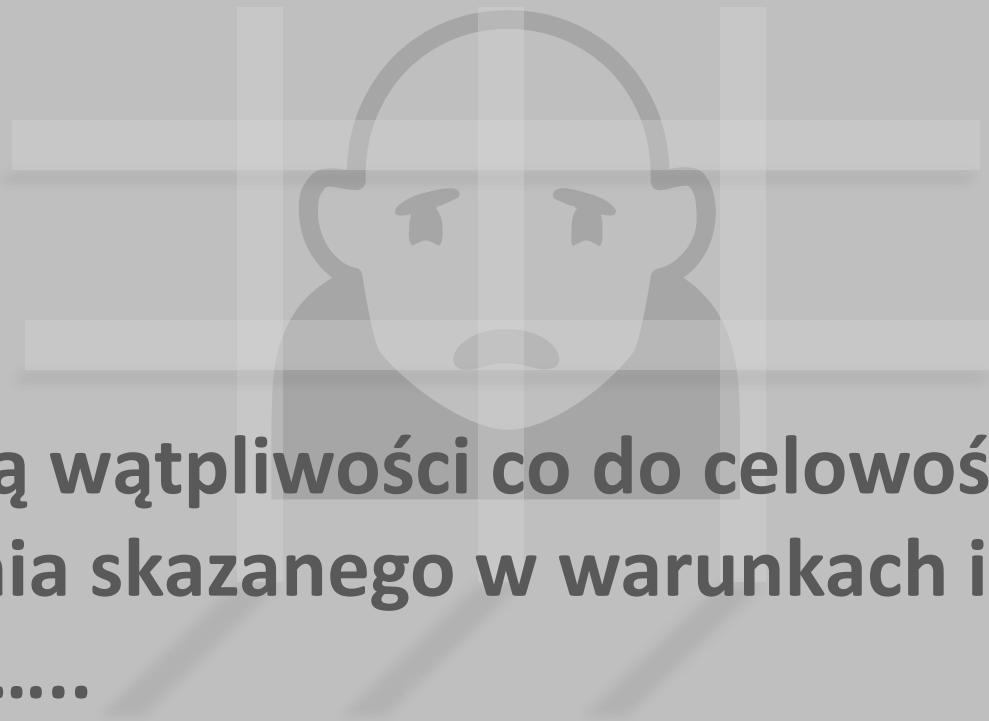

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Służba Więzienna – co może zrobić?

Jeśli istnieją wątpliwości co do celowości umieszczenia skazanego w warunkach izolacji więziennej.....

➤ **musi reagować niezwłocznie!**

Prawo jest dla ludzi

Służba Więzienna – co może zrobić?

1. Informować prokuratora i sąd o stanie tymczasowo aresztowanego
2. Informować sędziego penitencjarnego o stanie osadzonego
3. Kierować wnioski o przerwę w karze

Prawo jest dla ludzi

Sędzia penitencjarny – co może zrobić?

To on sprawuje nadzór nad legalnością i prawidłowością wykonywania kary pozbawienia wolności.....

- Powinien spotkać się z osadzonym
- Może wydać zalecenia służbie więziennej (np. żeby psychiatra zbadał osadzonego)
- Może wystąpić z urzędu do sądu penitencjarnego o przerwę w karze

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

**Osoby, które mogą przebywać
w więzieniach,
ale w szczególnych warunkach**

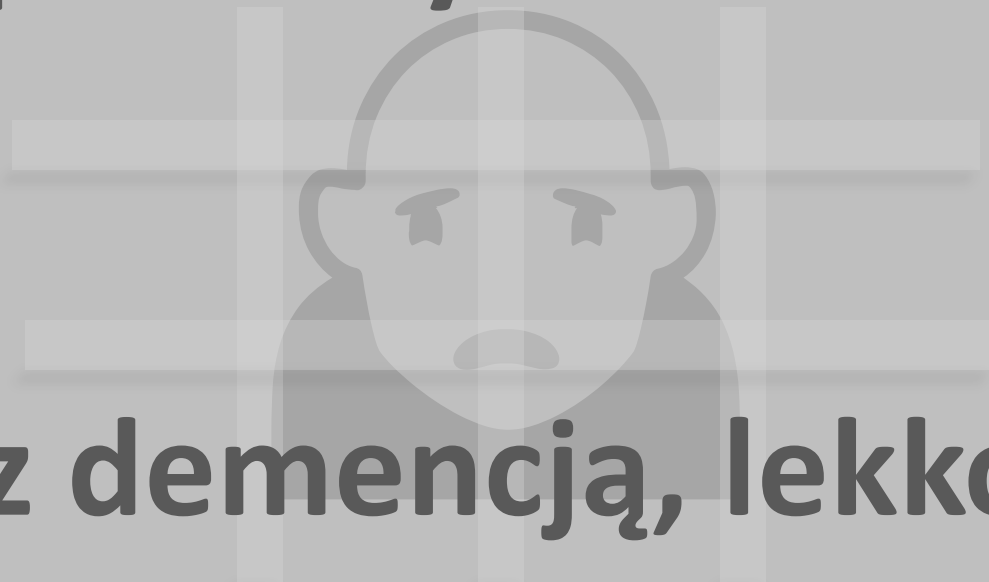

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

To są np. osoby...

z demencją, lekko
upośledzone, z zaburzeniami
osobowości

Prawo jest dla ludzi

W jakich warunkach powinni odbywać karę więzienia?

- W oddziale terapeutycznym
- Przy zapewnieniu **bezpieczeństwa osobistego** (trzeba dokładnie dobierać współosadzonych do celi!)
- Przy wsparciu Służby Więziennej, która **pomoże** w prostych czynnościach życia codziennego – nie mogą być zdani na innych więźniów

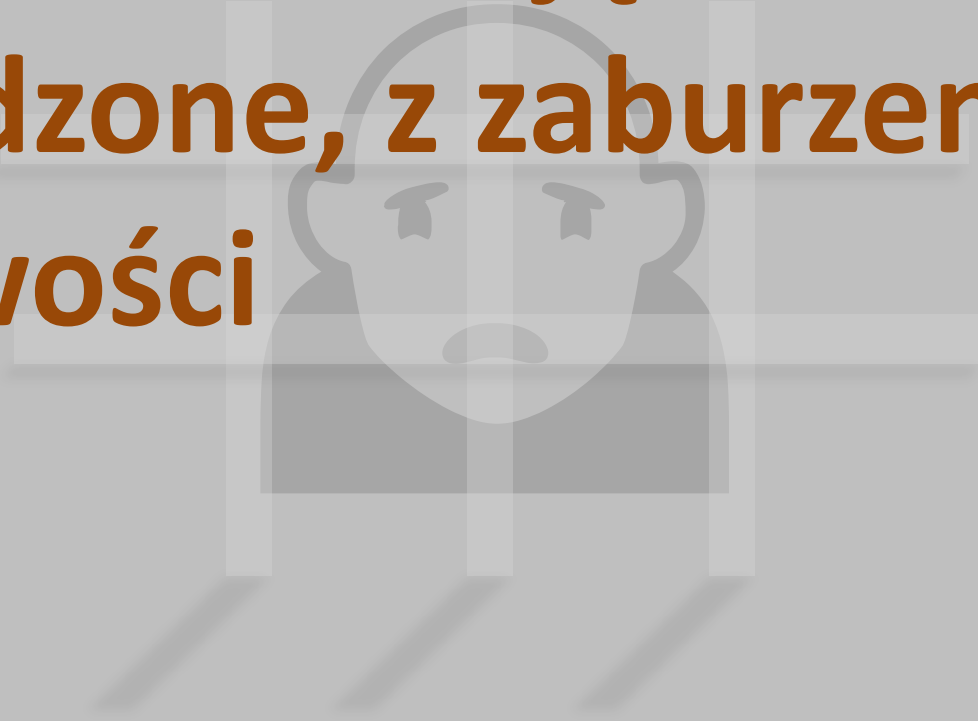

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Osoby z demencją, lekko upośledzone, z zaburzeniami osobowości

w więzieniu

Prawo jest dla ludzi

Co trzeba zmienić?

Nauczyć się reagować na każdym etapie na każdy niepokojący sygnał o zachowaniu zatrzymanego, tymczasowo aresztowanego, skazanego ...

- Organizować szkolenia z zakresu rozpoznawania problemów i postępowania z osobami z niepełnosprawnością intelektualną lub psychiczną.

Prawo jest dla ludzi

Co trzeba zmienić? (2)

- Zwiększyć liczbę psychologów w jednostkach penitencjarnych
- Upowszechniać programy rehabilitacyjne dla skazanych z poważnymi deficytami w zakresie pisania, czytania, rozumienia tekstu oraz osób z demencją.
- Uwrażliwiać współwięźniów na problemy osób z niepełnosprawnością

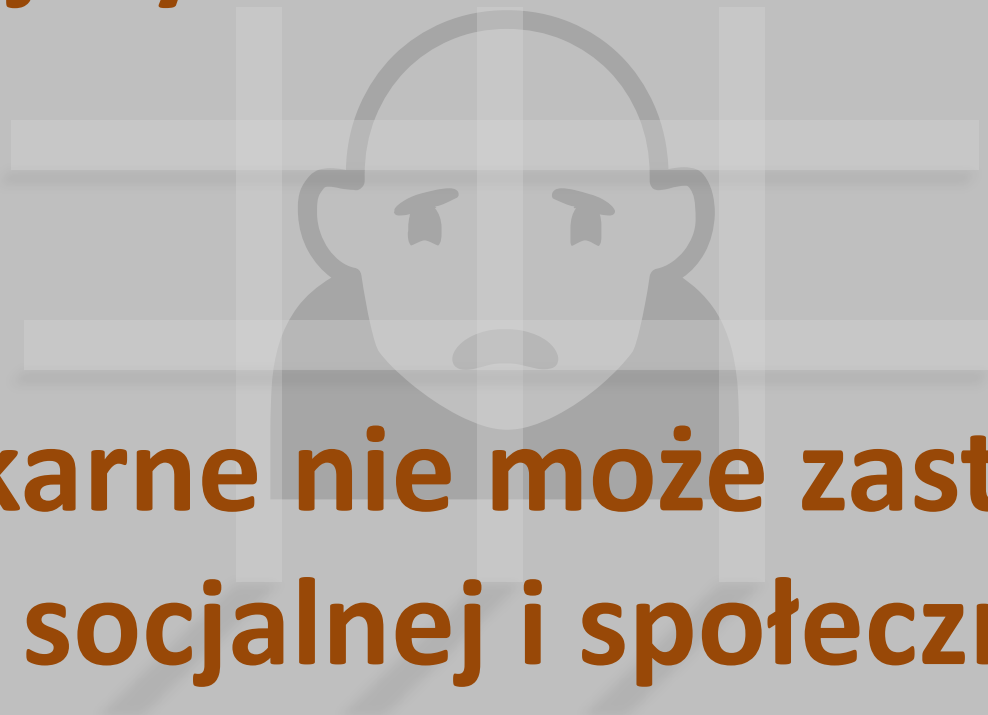

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Pamiętajmy!

**Prawo karne nie może zastępować
polityki socjalnej i społecznej
państwa**

Prawo jest dla ludzi

Przestępczość spada, a więzienia są pełne

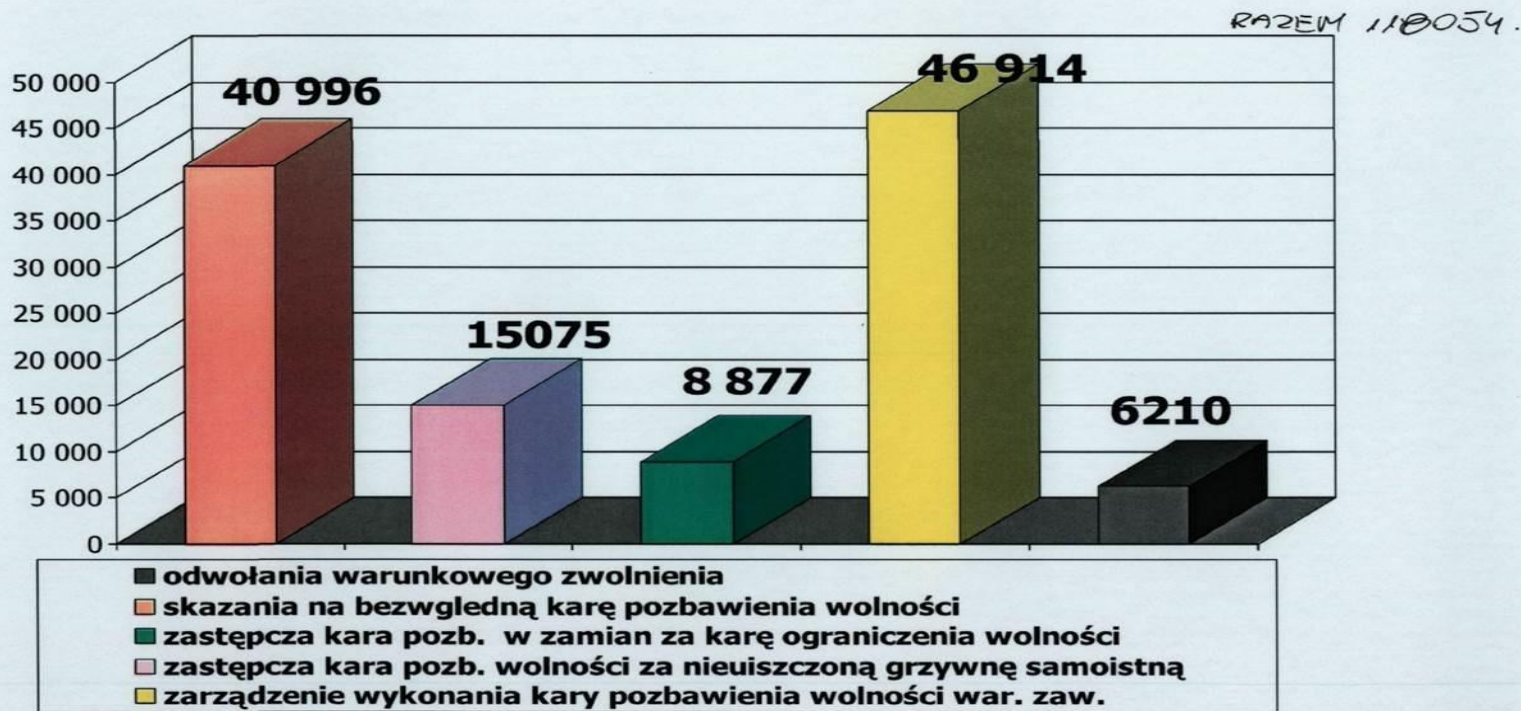
Rok	Postępowania wszczęte	Przestępstwa stwierdzone ogółem	Wykrywalność (%)	Pojemność	Zaludnienie (ogółem)
2004	1.296.356	1.461.217	56,2	69 388	80 368
2003	1.248.082	1.466.643	55,2	69 954	79 281
2014	828.802	873.245	65,4	66 491	78 824

Prawo jest dla ludzi

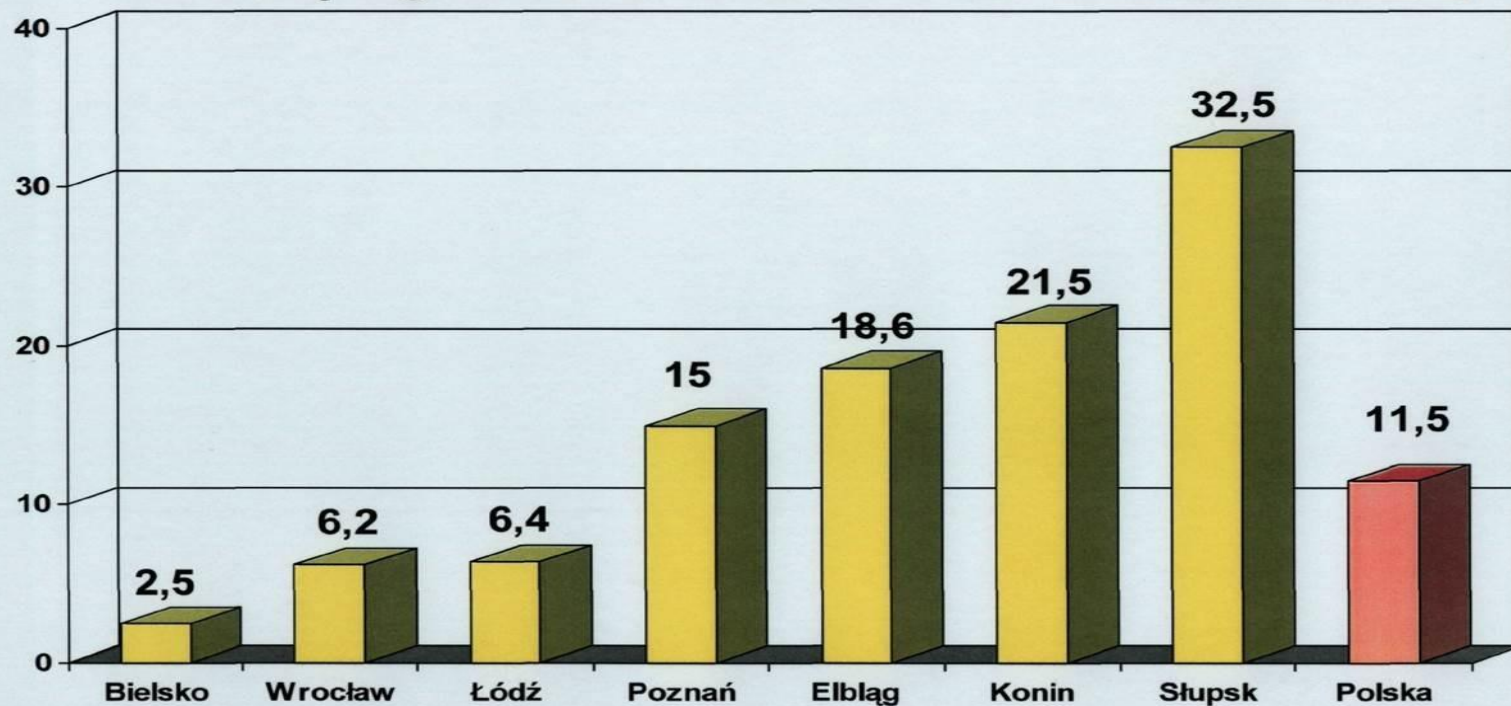
ORZECZENIA SĄDÓW SKUTKUJĄCE POZBAWIENIEM WOLNOŚCI

Prawo jest dla ludzi

Odsetek osób skazanych w sądach rejonowych na karę ograniczenia wolności

Dane statystyczne MS-S6r za 2010 rok

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

A co my sami możemy zrobić?

Prawo jest dla ludzi

Pamiętajmy!

- Kiedy np. padniemy ofiarą kradzieży, a policja sprawcę znajdzie...
-zainteresujmy się tym, kim ten sprawca jest
-od tego jest MEDIACJA – warto z niej korzystać

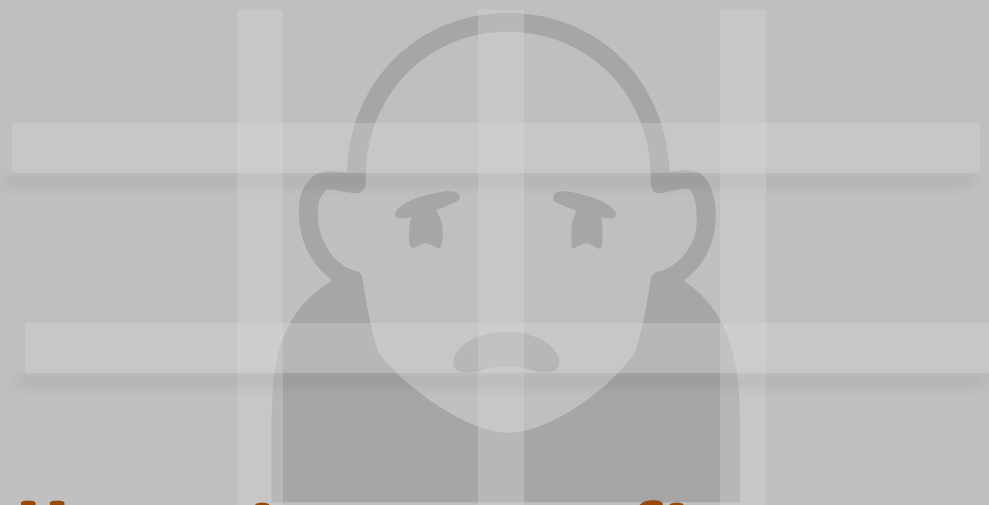
**Nie zawsze więzienie dla sprawcy zadośćuczyni
naszej krzywdzie**

Prawo jest dla ludzi

Czy mamy dobre prawo?

- Tak. Tylko nie potrafimy go właściwie stosować

Prawo jest dla ludzi

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Prawo jest dla ludzi